

Yrkeshögskolan

RAPPORT 2023

Områdesanalys: Hantverk och lärling

Myndigheten för yrkeshögskolan

Innehåll

Inledning	3
Innehåll.....	4
Yrkehögskolans utbildningsinriktningar.....	4
Avstämningar.....	4
Yrkehögskolans statistik.....	5
Bedömning av platsernas utveckling.....	5
Hantverk och lärling	6
Utfall ansökan 2022.....	8
Resultat från genomförda utbildningar.....	11
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt.....	14
Bedömning av utvecklingen för nya platser 2023 och på 3–5 års sikt.....	22
Definitioner	23

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning – eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning de kommande 3–5 åren och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- resultat från genomförda utbildningar
- beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- regionalt utbud och regional efterfrågan
- bedömning av nya platser med avslut per år.

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med olika berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns en hel del statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- utnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt utnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas på 3–5 års sikt och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Hantverk och lärling

Denna områdesanalys omfattar ett antal utbildningsinriktningar inom traditionellt hantverk. De leder till yrkesroller som bidrar till att utveckla eller att bevara ett yrkeskunnande, som är av intresse för individen och för samhället.

Områdesanalysen omfattar följande utbildningsinriktningar:

Traditionella hantverksyrken, lärling	SUN-KOD 999za
Skräddare	SUN-KOD 542cb
Övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion	SUN-KOD 542cy
Tapetserare	SUN-KOD 543xa
Sadelmakare	SUN-KOD 542da
Trätekniker, hantverk	SUN-KOD 543cb
Timmerhusbyggare	SUN-KOD 582db
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	SUN-KOD 582dy

Urmakare

SUN-KOD
521cu

Musikinstrumentmakare

SUN-KOD
543cc

Guldsmed

SUN-KOD
215zb

Glasblåsare

SUN-KOD
215za

Övriga utbildningar konsthantverk

SUN-KOD
215zy

Utfall ansökan 2022

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Traditionella hantverksyrken, lärling	1	1
Skräddare	1	1
Övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion	2	1
Tapetserare	2	1
Sadelmakare	1	1
Trätekniker, hantverk	2	1
Timmerhusbyggare	–	0
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	1	1
Urmakare	1	1
Musikinstrumentmakare	–	0
Guldsmed	1	1
Glasblåsare	1	0
Övriga utbildningar konsthantverk	–	0

Källa: MYH.

**Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår.
Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.**

Utbildningsinriktning	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Traditionella hantverksyrken, lärling*	115	105	140	105	70	
Skräddare	36	34	36	34	36	14
Övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion**	5	52	36	20		
Tapetserare	23	16	16	16	16	6
Sadelmakare	14	14	7	12	12	12
Trätekniker, hantverk	29	41	51	16	10	
Timmerhusbyggare		14	14			
Övriga utbildningar byggnadssnickeri***	44	42	42	26	12	
Urmakare	12	12	12	12	12	12
Musikinstrumentmakare	7		7	7	7	
Guldsmed	10	10	10	10	10	10
Glasblåsare	16					
Övriga utbildningar konsthantverk****	24	24	24	24	8	

*Namnbyte hösten 2023 från smala hantverksyrken till traditionella hantverksyrken, lärling.

**Innehåller bland annat utbildning i tillverkning av damhattar.

***Innehåller utbildning inom byggnadsvård, fönsterhantverk och traditionellt byggnadsmåleri.

****Innehåller utbildning inom varmsmide samt förgyllning, dekormåleri och ytbehandling.

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2022 påverkar i huvudsak slutåren 2026 och framåt. Detta beroende på att flertalet av utbildningarna är mellan 400 och 600 yrkeshögskolepoäng långa. Kortare utbildningar från 200 yrkeshögskolepoäng kan också förekomma och de kan då påverka utflödet från 2025 och framåt. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningstillfälle och på så vis byggs utflödet på framåt.

I utbildningsinriktningen traditionella hantverksyrken, lärling finns utbildningar med lärlingsupplägg. För denna typ av utbildningar bestäms vilka yrkesroller platserna ska leda till först när utbildningen startar. Myndigheten kan därmed inte visa hur många utbildningsplatser som går till respektive yrkesroll innan utbildningarna har genomförts.

Några av de utbildningsinriktningar som förekommer i denna områdesanalys finns också med i ett par andra områdesanalyser. Skräddare och övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion finns med i områdesanalysen *Textilproduktion* och timmerhusbyggare, trätekniker, hantverk samt övriga utbildningar byggnadssnickeri finns med i områdesanalysen *Trä- och möbelproduktion*.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktningar	2019	2020	2021
Traditionella hantverksyrken, lärling	56 %	68 %	68 %
Skräddare	78 %	90 %	68 %
Övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion	67 %	100 %	80 %
Tapetserare	65 %	61 %	78 %
Sadelmakare	62 %	..	62 %
Trätekniker, hantverk	67 %	78 %	56 %
Timmerhusbyggare	..	69 %	31 %
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	77 %	58 %	64 %
Urmakare	..	83 %	92 %
Musikinstrumentmakare	..	57 %	..
Guldsmed	50 %
Glasblåsare	100 %	70 %	77 %
Övriga utbildningar konsthantverk	64 %	73 %	..
Totalt för yrkeshögskolan	72 %	72 %	70 %

Källa: SCB.

Om en cell är prickad betyder det att antalet observationer per utbildningsinriktning är för få för att data ska kunna visas.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen helt eller till största delen året efter examen (avser examinerade 2021).

Resultat kan inte visas då antalet observationer är för få för samtliga utbildningsinriktningar. Det behöver finnas minst 30 respondenter för att resultat ska kunna publiceras. Det innebär att det i praktiken är traditionella hantverksyrken, lärling som det hade kunnat visas resultat för om det hade funnits tillräckligt många svarande.

Andel outnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2020	2021	2022
Traditionella hantverksyrken, lärling	12 %	0 %	0 %
Skräddare	2 %	23 %	2 %
Övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion	0 %	0 %	45 %
Tapetserare	9 %	6 %	12 %
Sadelmakare	40 %	29 %	21 %
Trätekniker, hantverk	25 %	23 %	22 %
Timmerhusbyggare	12 %	–	0 %
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	42 %	4 %	27 %
Urmakare	0 %	0 %	0 %
Musikinstrumentmakare	0 %	–	0 %
Guldsmed	0 %	0 %	20 %
Glasblåsare	19 %	50 %	44 %
Övriga utbildningar konsthantverk	8 %	8 %	25 %
Totalt för yrkeshögskolan	9 %	9 %	12 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden är högst varierande mellan de olika utbildningsinriktningarna och kan pendla kraftigt från ett år till ett annat. De bästa resultaten står utbildningsinriktningen urmakare för med en examensgrad som ligger högt över genomsnittet för yrkeshögskolan de två senaste åren. Även glasblåsare uppvisar resultat som ligger över eller i nivå med yrkeshögskolans genomsnitt. För guldsmed finns däremot bara en uppgift från 2019 och den ligger långt under genomsnittet. Även sadelmakare uppvisar ett resultat som ligger flera procentenheter under genomsnittet och timmerhusbyggare uppvisar den lägsta examensgraden av dem alla för 2021. Den största utbildningsinriktningen, traditionella hantverksyrken, lärling, ligger nästan i nivå med yrkeshögskolans genomsnitt för 2021. Detsamma gäller skräddare, men där har examensgraden tidigare legat på en högre nivå. Resultaten för tapetserare, har däremot ökat och ligger nu över genomsnittet.

Resultaten för urmakare står sig mycket väl även vad gäller outnyttjade platser. Samtliga platser har fyllts de tre senaste startåren. Traditionella hantverksyrken, lärling, musikinstrumentmakare, timmerhusbyggare och skraddare har också fyllt platserna det senaste året. Även guldsmed har fyllt platserna, med undantag för år 2022. Tapetserare ligger ungefär i nivå med yrkeshögskolans genomsnitt för outnyttjade platser. Däremot ligger sadelmakare, glasblåsare och trätekniker, hantverk mycket högt i andel outnyttjade platser, liksom samtliga övriga utbildningsinriktningar för 2022.

Slutsats

Eftersom det saknas data för andel i arbete och arbetets överensstämmelse blir examensgraden det enda resultatet för att se i vilken utsträckning som de studerande fullföljer utbildningarna. Men det bör också påpekas att det är ganska få platser inom respektive utbildningsinriktning och därför kan resultaten variera kraftigt mellan åren. En utmaning är att det saknas data för arbetets överensstämmelse för områdesanalysens största utbildningsinriktning.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Smala yrkesområden

De utbildningsinriktningar som omfattas av denna områdesanalys innehåller bland annat utbildningar som leder till så kallade smala yrkesområden inom yrkeshögskolan. Denna typ av utbildningar skiljer sig åt från andra yrkeshögskoleutbildningar. De yrkesområden som utbildningen leder till behöver inte vara efterfrågade av ett anställande arbetsliv och därför ser en sådan utbildningsansökan lite annorlunda ut. Utbildningarna ska i stället bidra till att utveckla eller bevara ett yrkeskunnande som är av betydelse för individen och för samhället. I många fall handlar det om traditionella hantverksyrken.

De examinerade från dessa utbildningar ska dock helt eller delvis kunna försörja sig på yrkeskunnandet. De tjänster som utövandet av dessa yrkesroller leder till behöver således vara efterfrågade av samhället. Det betyder att det ska finnas en efterfrågan från privatpersoner och offentlig såväl som privat verksamhet på det som den yrkeskunnige utövar eller de produkter som denne tillverkar. Det kan ändå finnas en liten arbetsmarknad för denna typ av yrkesroller, men vanligt förekommande är att utövare av denna typ av yrken driver eget företag. Om efterfrågan på kompetens från arbetslivet växer eller utgör en betydande del kan yrkesområdet komma att upphöra att anses som ett smalt yrkesområde. Det är myndigheten som beslutar om huruvida ett yrkesområde är att anses som smalt eller ej och bedömningen sker per utbildningsansökan.

Smala yrkesområden omfattar en stor variation av utbildningar. Det kan vara utbildningar inom specifika hantverksyrken eller utbildning inom ett traditionellt yrkeskunnande där ny teknik har förändrat branschen, men där traditionella kunskaper fortfarande behövs inom en begränsad nisch eller omfattning.

Bedömningen om en utbildning anses leda till ett smalt yrkesområde eller inte sker i samband med handläggningen av utbildningsansökan. Som underlag till den bedömningen kan denna områdesanalys komma att användas. Exempel på indikatorer som kan användas för att avgöra om ett yrkesområde kan anses smalt eller inte är följande:

- myndighetens fastslagna definition av vad ett smalt yrkesområde är
- tydlig yrkesgrupp enligt SSYK i vilken officiell statistik kan användas
- antal anställda och i förhållande till antal egna företagare
- förekomst av yrkesprognos från Arbetsförmedlingen
- relevanta rapporter och underlag från branschorganisationer.

Sammanfattningsvis består den egentliga skillnaden i hur ansökan bedöms. Om en utbildning bedöms tillhöra ett smalt yrkesområde fästs inte lika stor betydelse vid anställningsbehov från arbetslivet, eftersom det helt enkelt kan saknas efterfrågan på kompetens för yrkesområdet. Ofta kan det dock finnas en kombination av både anställda och egna företagare för en yrkesgrupp, vilket försvårar bedömningen om en utbildning tillhör ett smalt yrkesområde eller ej.

Traditionella hantverksyrken, lärling

Utbildningsinriktning traditionella hantverksyrken, lärling samlar en variant av yrkeshögskoleutbildning som kallas för lärlingsutbildning. Anordnare som bedriver denna typ av utbildningsupplägg har utbildningsplaner som kan leda till stort antal olika yrkesområden. Det är dessutom möjligt för anordnarna att lägga till utbildningsplaner för än fler yrkesområden under hand.

Det är inte på förhand givet vilka yrkesroller som utbildningsplatserna kommer att leda till när myndigheten fattar beslut om statsbidrag. Upplägget baseras på att varje studerande måste ha en garanterad lärlingsplats hos en mästare för att kunna komma i fråga för en utbildningsplats.

De yrkesområden som följer här nedan är alla exempel på yrkesområden som går att utbilda sig till via lärlingsupplägget. De som är markerade i kursiv stil återfinns även som utbildningsinriktningar eller vanliga utbildningar inom yrkeshögskolan. Utbildning till dessa yrkesområden eller yrkesroller kan alltså ske både via lärlingsutbildning och via ordinarie YH-utbildning. De yrkeskompetenser som däremot inte återfinns inom det ordinarie utbildet kan riskera att dö ut om utbildning inte sker via lärlingsupplägget.

Exempel på yrkesroller som går att utbilda sig till via lärlingsupplägget är följande: attributmakare, bokbindare, brodör, *bryggare*, båtbyggare, bössmakare, charkuterist, ciselör, *damskräddare*, dekopör, *dekoremålare*, dekormålare, dekorsnickare, dockmakare, duodji, emaljerare, *finsnickare*, *fönsterrenoverare*, *fönsterhantverkare*, *förgyllare*, gardinmakare, garvare, gjutare, glasblåsare, glashantverkare, gravör, *guldsmed*, gördelmakare, handskmakare, hattmakare, *herrskräddare*, *inredningssnickare*, juvelfattare, kakelugnsmakare, kapellmakare, keramiker, *klänningsskräddare*, *konstsmide*, konstglasmästare, konstinramare/rammakare, kopparslagare, korgmakare, kristallkronemakare, krukmakare, kyrko- och brukstextilrenoverare, körsnär, låssmed, maskmakare, maskör, mattrestauratör, metalltryckare, metallrestauratör, *modist*, murare, *musikinstrumentmakare*, musikinstrumentreparatör, målningsrestauratör, *möbelrenoverare*, *möbelrestauratör*, *möbelsnickare*, paraplymakare, patinör, perukmakare, porslins- och glasrestauratör, pralinör, rammakare, repslagare, renoveringssmide, riggare, romskt hantverk, *sadelmakare*, segelmakare, silversmed, skeppstimmerman, skomakare, *skräddare*, skyltmakare, smed, spinnare, stenhuggare, stickare, stuckatör, styckare, takläggare, tapetmakare, *tapetserare*, tatuerare, timmerman, traditionellt smide, *träbildhuggare*, träformmakare, tunnbindare, tygtryckare, typograf, ullrådgivare, *urmakare*, vagnmakare, vapensmed, *verktygsmakare*, väskmakare, vävare, ystare, zoologisk konservator, ädelmetallsmid, ädelstensslipare.

Grundläggande utbildning till flera av ovanstående utbildningar ges via hantverksprogrammet på gymnasiet, antingen genom en egen inriktning eller via inriktningen övriga hantverk. Det är Skolverket som beslutar om vilka utbildningar som får förekomma inom inriktningen övriga hantverk. De utbildningar som får förekomma är:

- Bössmakare
- Glasblåsare
- Guldsmed
- Juvelfattare
- Kakelugnsmakare
- Keramiker
- Sadelmakare
- Segelmakare
- Silversmed
- Skomakare
- Smed
- Sotare
- Tapetserare
- Timmerman
- Urmakare

Källa: skolverket.se

Några av yrkesrollerna inom lärlingsutbildningarna är mer populära att söka bland de studerande än andra. För att inte antalet platser ska leda till överetablering inom ett yrkesområde anger myndigheten i beslut om statsbidrag för lärlingsutbildningarna ett maxtak på antal utbildningsplatser som inte får överskridas per år. Utbildningsanordnare ska även rapportera in till myndigheten vilka platser som går till vilka yrkesområden och rapportera in antal examinerade per yrkesområde vid utbildningens slut så att myndigheten kan göra uppföljningar av hur kompetensförsörjningen till de olika yrkesrollerna ser ut.

Myndigheten inväntar en sammanställning över vilka yrkesroller och yrkesområden som lärlingsutbildningarna har lett till de senaste åren.

Skräddare och övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion

Utbildningsinriktningen skräddare innehåller utbildningar till herr, dam och klänningskräddare och utbildning inom scenkostym och historiska dräkter. Anställning kan vara inom textilindustrin, inom teatern, på en ateljé eller i varuhus och butik med inriktning på ändringssömnad. Se även områdesanalysen *Textilproduktion*.

Förberedande utbildning till skräddare finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning textil design. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till skräddare och möjlighet till lärlingsutbildning. Sömnadskompetens på eftergymnasial nivå är en mycket avancerad sömnad. Dam-, herr- och klänningskräddare är gesällbrevsyrken som har statuter som anger vilket kunnande som avses, vilket också ska bevisas genom prov. Teaterskrädderi är också ofta på en hög nivå och historiska dräkter skulle kunna ses som en påbyggnad till herr- eller damskräddare.

De flesta sömnadsutbildningar ligger annars på SeQF-nivå fyra och kan därmed inte ingå i yrkeshögskolan. Det gäller exempelvis ändringsskräddare, skjort- och byxskräddare, vilka är lite mindre krävande instegsroller under gesällnivå.

När det kommer till utbildningsinriktningen övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion finns ett mer varierat utbud. För dessa utbildningar kan det finnas ett anställande arbetsliv inom textilindustrin. En ganska vanligt förekommande företeelse är att yrkesverk-samma inom textilbranschen går mellan yrken eller kombinerar sitt arbete med att både bedriva egen verksamhet och att hyra ut tjänster till företag.

I yrkesgruppen 7531 – skräddare och atéljesömmerskor med flera ingår damskräddare, herrskräddare, skräddare och ändringsskräddare. Antalet anställda uppgick 2021 till 879 och antalet egna företagare i yrkesgruppen uppgick till nästan lika många, 823. Av de anställda befann sig 112 i åldersgruppen 55–59 år och 108 i åldersgruppen 60–64 år.

Under perioden 2021–2025, då den äldre åldersgruppen väntas gå i pension, summerar utflödet via yrkeshögskolan till 168 platser. Resultat över utflödet via lärlingsutbildningarna inväntas och kommer att ingå i 2024 års områdesanalys.

Yrkesgruppen är ganska tydlig och är uppdelad på ungefär lika många anställda som egna företagare. Den består dock av yrkesroller som återfinns på olika nivåer enligt SeQF-systemet.

Tapetserare

En tapetserare kallas ofta också för möbelta-petserare. En möbelta-petserare arbetar med att stoppa om och klä om möbler men också med dynor och textil inredning. Förberedande utbildning till tapetserare finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till tapetserare och möjlighet till lärlingsutbildning.

Tapetserare ingår i yrkesgruppen 7533 – tapetserare. Det fanns enligt SCB 371 egna företagare och 389 anställda inom yrkesgruppen år 2021. Av dessa befann sig 57 av de anställda i åldersgruppen 55–59 år och 72 i åldersgruppen 60–64 år. Flera pensionsavgångar är att vänta inom de kommande åren.

Yrkesgruppen är tydlig och är uppdelad på ungefär lika många anställda som egna företagare. Möbelindustrin utgör en stor del av de anställande företagen. Det förekommer att nya företag etableras för återvinning och återbruk av textila möbler men denna trend har inte slagit igenom i Sverige ännu. Möbler som ska renoveras inom offentlig sektor skickas snarare utomlands än renoveras i Sverige eftersom arbetskostnaden där är lägre menar föreningen Sveriges tapetserarmästare. Med upphandlingsregler som styr mot lägsta pris blir detta ofta ett gängse förfarande.

Sveriges tapetserarmästare anser att etableringsgraden efter genomförd utbildning är god och att många är kvar i yrket även efter några år. För att driva eget företag behöver en tapetserare utöver att kunna hantverket också ha ett intresse för inredning och stil. Föreningen bedömer att yrkeskåren inte kan krympa mer än den har gjort fram till idag och att det behövs ny kompetens som kan ta vid efter de som går i pension.

Utflödet via yrkeshögskolan summerar under perioden 2021–2025, då den äldre åldersgruppen väntas gå i pension, till 115 platser. Uppgift över utflödet via lärlingsutbildningarna kommer att ingå i 2024 års områdesanalys.

Sadelmakare

Sadelmakare arbetar med skinn och läder med allt från sadlar, seldon och väskor till bilklädslar och inredning. Förberedande utbildning till sadelmakare finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till sadelmakare och möjlighet till lärlingsutbildning.

Sadelmakare ingår i yrkesgruppen 7534 – läderhantverkare och skomakare. Det fanns enligt SCB 377 egna företagare och 354 anställda inom yrkesgruppen år 2021. Enligt Sadelmakarnas branschorganisation (SBO) är cirka 150 av de 377 egna företagarna sadelmakare. Anställande företag saknas i stort sett i branschen. De som examineras från utbildningarna behöver därför ha kunskap om eget företagande och räkna med att starta eget för att kunna försörja sig inom yrket.

Enligt SBO går ungefär en sadelmakare i pension per år medan det tillkommer två till tre nya sadelmakare per år. Det innebär att merparten av de studerande inte går vidare till att utöva yrket professionellt efter avslutad utbildning. Det är på gränsen till brist på kompetens i branschen och det vore önskvärt att fler går vidare till eget företagande menar SBO.

Utflödet via yrkeshögskolan summerar under perioden 2021–2025 till 67 platser. Uppgift över utflödet via lärlingsutbildningarna kommer att ingå i 2024 års områdesanalys.

Trätekniker, hantverk, timmerhusbyggare samt övriga utbildningar byggnadssnickeri

Trä- och möbelindustrin är viktig för bostadsbyggandet i Sverige. Ökat byggande i trä med efterfrågan på produkter från trä- och möbelindustrin till husbyggnad, inredning och renovering som ett klimatsmart material är en drivkraft för branschens utveckling. Se även områdesanalysen *Trä- och möbelproduktion*.

Förberedande utbildning finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning finsnickeri. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till finsnickare och möjlighet till lärlingsutbildning. I utbildningsinriktningen trätekniker, hantverk ingår utbildning till finsnickare, möbelrestaurerare, möbelsnickare, träbildhuggare och träsnidare.

I yrkesgruppen 7522 – fin-, inrednings- och möbelsnickare fanns det 4 095 anställda 2021 och 1 107 egna företagare. Av de anställda befann sig 493 i åldersgruppen 55–59 år och 376 i åldersgruppen 60–64 år. Under perioden 2021–2025 då den äldre åldersgruppen väntas gå i pension, summerar utflödet via yrkeshögskolan till 225 platser. Här täcker antalet platser inom yrkeshögskolan inte in väntade pensionsavgångar. Resultat över utflödet via lärlingsutbildningarna inväntas och kommer att ingå i 2024 års områdesanalys.

Enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos för fin-, inrednings- och möbelsnickare kommer det att vara stora möjligheter till arbete på tre års sikt.

Yrkesgrupp saknas dock för timmerhusbyggare och för de yrkesområden som utbildas via utbildningar som ingår i utbildningsinriktningen övriga utbildningar byggnadssnickeri. Här finns utbildning inom byggnadsvård, fönsterhantverk och traditionellt byggnadsmåleri.

Urmakare

Förberedande utbildning till urmakare finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till urmakare och möjlighet till lärlingsutbildning. Möjligen kan också fördjupande YH-kurser behövas för yrkeskåren. Ett exempel på fördjupning kan vara större och äldre ur.

En bra väg in i yrkesområdet är att först arbeta som anställd. Med erfarenhet och yrkeskunskande kan nästa steg vara att öppna egen verkstad.

Urmakare ingår i yrkesgruppen 7311 – finmekaniker. Det fanns enligt SCB 146 egna företagare och 2 925 anställda inom yrkesgruppen 2021. Av de anställda befann sig 441 i åldersgruppen 55–59 år och 252 i åldersgruppen 60–64 år.

Utflödet via yrkeshögskolan summerar under perioden 2021–2025 till 60 platser. Resultat över utflödet via lärlingsutbildningarna inväntas och kommer att ingå i 2024 års områdesanalys. En urmakare som examineras från yrkeshögskolan kan också arbeta utomlands. Som en konsekvens kanske det idag inte etableras tillräckligt många nya urmakare i Sverige.

Enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos för finmekaniker kommer det att vara stora möjligheter till arbete på tre års sikt. Huruvida detta gäller även för just urmakare går dock inte att utläsa.

Guldsmed

Förberedande utbildning inom guld- och silversmide kan ske inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Inom yrkeshögskolan finns både vanlig utbildning till guldsmed och möjlighet till lärlingsutbildning. De båda utbildningsalternativen inom yrkeshögskolan ger genom sina upplägg lite olika kunskaper, färdigheter och kompetenser. Lärlingsutbildningen ger mer erfarenhet i själva hantverket medan guldsmedsutbildningen

också innehåller delar som CAD och eget företagande. Innan utbildningarna kom till inom yrkeshögskolan var utbildning till guldsmed sex år lång och utgjorde en kombination av de nuvarande lärlings- och guldsmedsutbildningarna.

Sveriges guldsmedsmästares riksförening bekräftar till myndigheten att det finns en i antal liten men skriande brist på erfarna guldsmeder. Det kan dock ta lång tid för en nyutbildad guldsmed att etablera sig, både som anställd och som egen företagare och det kan behövas antingen kompletterande utbildnings- eller lärlingstid för att bli en fullödig guldsmed.

Guldsmed ingår i yrkesgruppen 7312 – guld- och silversmeder. Det fanns enligt SCB 336 personer som drev egna företag i yrkesgruppen och 325 anställda år 2021. Det är en tydlig yrkesgrupp och antalet anställda och egna företagare är ungefär lika många. Av de anställda befann sig 50 i åldersgruppen 55–59 år och 38 i åldersgruppen 60–64 år.

Utflödet via yrkeshögskolan summerar under perioden 2021–2025 till 40 platser. Detta motsvarar ungefär antalet beräknade pensionsavgångar under perioden. Resultat över utflödet via lärlingsutbildningarna inväntas och kommer att ingå i 2024 års områdesanalys.

Glasblåsare, musikinstrumentmakare och övriga utbildningar konsthantverk

Förberedande utbildning inom glasblåsning finns inom gymnasieskolans hantverksprogram med inriktning övriga hantverk. Påbyggnadsutbildning i glasblåsning och förädling finns inom vuxenutbildningen.

Glasblåsare och musikinstrumentmakare ingår tillsammans i yrkesgruppen 7319 – musikinstrumentmakare och övriga konsthantverkare. Eftersom yrkesgruppen består av flera olika yrkesgrupper går den inte att utgå från i denna områdesanalys.

I utbildningsinriktningen övriga utbildningar konsthantverk finns ett utbud inom förgyllning, dekormåleri och ytbehandling samt varmsmede. Träförädlare ingår i yrkesgruppen 7521 – manuella ytbehandlare, trä. Det fanns enligt SCB 8 egna företagare och 97 anställda och inom yrkesgruppen år 2021. Av de anställda befann sig 13 personer i åldersgruppen 55–59 år och 11 personer i åldersgruppen 60–64 år.

Dekormålare ingår i yrkesgruppen 3432 – inredare, dekoratörer och scenografer. Eftersom även denna yrkesgrupp består av flera olika yrkesgrupper går inte den heller att utgå från i denna områdesanalys.

Varmsmed ingår i yrkesgruppen 7221 – smeder för byggnadssmed, hammarsmed, klen-smed, pressmed, smed och verktygssmed. Det fanns enligt SCB 202 egna företagare och 2 881 anställda inom yrkesgruppen år 2021. Av de anställda befann sig 395 i åldersgruppen 55–59 år och 274 i åldersgruppen 60–64 år.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabell visar antal platser som avslutas per år i respektive region/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Antal platser per utbildningsinriktning per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per utbildningsinriktning, slutår och län		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Glasblåsare	Kalmar	16					
Guldsmed	Västra Götaland	10	10	10	10	10	10
Musikinstrumentmakare	Stockholm	7		7	7	7	
Skräddare	Stockholm	14		14		14	
	Västra Götaland	22	34	22	34	22	14
Traditionella hantverksyrken, lärling	Dalarna	80	70	105	70	70	
	Stockholm	35	35	35	35		
Timmerhusbyggare	Västra Götaland		14	14			
Trätekniker, hantverk	Västernorrland	12	18	18	6		
	Västra Götaland	17	23	33	10	10	
Urmakare	Östergötland	12	12	12	12	12	12
Övriga utbildningar byggnadssnickeri	Västernorrland	12	12	12	12	12	
	Västra Götaland	32	30	30	14		
Övriga utbildningar i tillverkning av textilier och konfektion	Stockholm		32	16			
	Västra Götaland	5	20	20	20		
Övriga utbildningar konsthantverk	Västernorrland	8	8	8	8	8	
	Västra Götaland	16	16	16	16		

Källa: MYH.

Bedömning av utvecklingen för nya platser 2023 och på 3–5 års sikt

Myndigheten avser att även framgent styra fördelningen av lärlingsplatserna för att minska risken för överetablering inom ett yrkesområde och för att verka för en bredd av lärlingsplatser genom att lärlingsutbildningarna används för de yrkesområden som annars riskerar att försvinna.

Flertalet av utbildningsinriktningarna i denna områdesanalys har redan beslutade omgångar som sträcker sig över hela bedömningsperioden 2023–2028 och utbudet inom dessa bedöms inte kunna öka nämnvärt.

Som beskrivs inledningsvis är bedömningen inte ett facit över hur det kommer att bli.

Antalet platser kan komma att bli färre eller fler än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan samtliga utbildningsinriktningar.

Bedömningen kommer att ses över årligen, i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

DEFINITIONER

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen, helt eller till största delen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls. I detta material har endast resultatet för helt eller till största delen samt till viss del använts.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen \pm, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Outnyttjade platser	<p>Outnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås
www.myh.se